نقش موزه‌های محلی و تخصصی در توسعه شهرهای ایران با رویکرد پایداری

اصغر مولائی[1]

چکیده:

حفاظت، معرفی و پژوهش در ویژگیهای بومی شهرها از طریق موزه‌های محلی و تخصصی یکی از راههای توسعه شهری و ارتقای پایداری آنها در ابعاد مختلف به‌شمار می‌رود. موزه‌های محلی و تخصصی بیانگر و نمودار فرهنگ یک شهر و یا یک منطقه بوده و می‌توانند برای ثبت و حفاظت عناصر و پدیده‌های ارزشمند آن شهر یا منطقه بکارگرفته شوند. این نوع نگرش به موزه و ویژگیهای محلی فراتر از دیدگاه‌های مدرنیستی و نمایش صرف اشیاء می‌باشد. در شهرهای کوچک کشورمان؛ مولفه‌های اجتماعی و فرهنگی ارزشمندی بویژه آیین‌ها و رسوم ارزشمند ملی و مذهبی که در آستانه تضعیف، فراموشی و نابودی هستند، دارا می‌باشند. بنابراین با طرح این مساله که تحولات عصر حاضر؛ ماندگاری ویژگیهای بومی شهرها را تهدید می‌کند. اهمیت موضوع گردشگری در ارتقای پایداری شهرها، می‌توان گفت که موزه‌های محلی و تخصصی می‌تواند در این راستا مفید بوده و بستر مناسبی برای بکارگیری و تحقق این شیوه باشد. هدف این تحقیق، مطالعه نقش موزه‌های محلی در پایداری اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شهرهای کوچک، بررسی مسائل موجود، شناسایی قابلیتهای موزه‌های محلی و تخصصی و ارائه راهکارهایی در رابطه با پایداری شهرهای کوچک می‌باشد. این پژوهش ابتدا با مطالعه سوابق موضوع و مطالعه نقش موزه‌ها در پایداری شهرها ؛ به مطالعه قابلیت موزه‌های محلی و تخصصی در پایداری شهرهای کوچک پرداخته و در نهایت راهکارهای پیشنهادی در این رابطه ارائه می‌شود. این نوشتار ضمن تاکید بر توسعه شهر برپایه ویژگیها و قابلیتهای بومی، و ضرورت اندیشیدن به موضوع کمرنگ شدن مولفه‌های محلی، موزه‌های محلی و تخصصی را در این راستا مفید و موثر دانسته و بکارکیری آن را در شهرهای کوچک توصیه می‌نماید. موزه‌های محلی؛ علاوه بر نقش حفاظتی و نمایشگاهی پدیده‌های منحصربفرد بومی، به عنوان نقطه اتکایی برای جذب گردشگران، معرفی، حفاظت و پژوهش در روشهای سنتی و جذاب تولید محصولات؛ کشاورزی و دامداری و رونق معیشت بومی خواهد بود. این موزه‌ها با نگاه جامع‌تر از دیدگاه مدرنیستی نمایش اشیاء می‌تواند به‌عنوان یکی از مراکز اصلی شهرهای کوچک در حفاظت، معرفی، نمایش و پژوهش در رابطه با شهرهای مذکور در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن‌ها باشد.

واژه‌های کلیدی: موزه‌های محلی، موزه‌های تخصصی، توسعه پایدار، برنامه‌ریزی، توسعه پایدار، گردشگری شهری.

[1] دانشیار دانشگاه هنر اسلامی تبریز

مقدمه:

موزه از لغت فرانسوی muse گرفته شده و در حدود ۱۲۹۰ ه.ق به زبان فارسی را یافته و به معنای مکانی است که مجموعه بزرگی از آثار باستانی، صنعتی و چیزهای گرانبها را در آن به معرض نمایش می‌گذارند. به عبارت دیگر موزه موسسه‌ای است که شواهد مادی و اطلاعات مرتبط با این شواهد، در جهت منافع عمومی، گردآوری، مستندسازی و حفظ و در آن به معرض دید عموم قرار داده می‌شود و یا تفسیر می‌گردد (نجفی و گودرزی، ۱۳۹۰). ایکوم شورای بین‌المللی موزه، وابسته به سازمان فرهنگی، علمی و تربیتی سازمان ملل متحد یونسکو در بند ۳ و ۴ اساسنامه خود که جامعترین تعریف موزه است، چنین می‌گوید: "موزه موسسه‌ای است دائمی و بدون هدف مادی که درهای ان به روی همگان گشوده است و در خدمت جامعه و پیشرفت آن فعالیت می‌کند. هدف موزه‌ها تحقیق در آثار و شواهد برجای‌مانده از انسان و محیط زیست او، گردآوری، حفظ و بهره‌وری معنوی و ایجاد ارتباط بین این آثار، بویژه به نمایش گذاردن آنها به منظور بررسی و بهره‌وری معنوی است. (نفیسی، ۱۳۸۰) و (اکبریان و یزدانفر، ۱۳۹۱).

بطور کلی قرن هجدهم را باید هنگامه پایه‌گذاری موزه‌های عمومی در اروپا و دنیای جدید دانست. فرایند شکل‌گیری موزه-ها بدلیل رشد اقتصادی و تغییرات سیاسی و اجتماعی تا قرن نوزدهم ادامه یافت. پس از جنگ جهانی اول موزه‌های اروپا و ایالت متحده در پاسخ به نیازهای آموزشی، رو به گسترش نهادند. جنگ جهانی دوم نیز بسیاری از موزه‌ها را با تخریب مواجه کردند. در نیمه قرن بیستم موزه‌های سراسر جهان از تنوع موضوعی و افزایش قابل ملاحظه‌ای برخوردار شدند. برای مثال موزه‌های اروپا در قرن بیستم تقریبا چهار برابر تعداد آنها در سال ۱۹۵۰ میلادی هستند (زاهدی و همکاران، ۱۳۸۷).

در سالهای اخیر با رشد شهرهای بزرگ کشورهای در حال توسعه، ظهور مساول مربوط به کمبود واحدهای مسکونی و بالا رفتن میزان بیکاری، عده‌ای از محققان پیش‌بینی کرده‌اند برنامه‌ریزی‌های توسعه بر اساس پویایی شهرهای کوچک تهیه شود (رضوانی، ۱۳۸۰). طبیعی است که این پویایی باید با زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی هم-خوانی داشته باشد. در غیر این‌صورت برنامه‌ها و طرح‌های توسعه درجهت تضعیف هویت شهر خواهد بود و در این روند بسیاری از ویژگیها و خصوصیات ارزشمند این شهرها از قبیل آیین‌ها و سنن، اقتصاد و معیشت بومی، الگوهای محلی کار و تولید؛ به‌تدریج از بین رفته یا به فراموشی سپرده می‌شوند. این امر در کشور ما با داشتن شهرهایی با قدمت دیرینه، فرهنگ غنی، ویژگی‌های کالبدی و زیست‌محیطی ارزشمند با قابلیت گردشگری؛ اهمیتی دوچندان می‌یابد. به‌منظور حفظ این مولفه-های زمینه‌ای و ایفای نقش مثبت آنها در توسعه شهرهای کوچک؛ شناخت، حفاظت، معرفی و پژوهش در ابعاد مذکور می-

تواند یکی از گامهای اولیه باشد. در نظر گرفتن مرکزی برای این امر مانند موزه‌های محلی، راه‌حلی است که این مقاله بر آن تاکید می کند.

یک موزه، نهادی غیرانتفاعی، دائمی در خدمت جامعه و توسعه آن است و برای عموم باز است. اماکنی که برای حفاظت، تحقیق و پژوهش، برقراری ارتباط و نمایش، با اهداف مطالعه ،آموزش و لذت، مواد و مستندات درباره مردم و محیط‌شان، می‌باشد(UNESCO,2004).

با طرح این مساله که ویژگی‌ها، عناصر و مولفه‌های هویتی شهرها بویژه شهرهای کوچک‌مقیاس در حال تضعیف و خطر نابودی هستند، می‌توان نقش موزه‌های محلی را در این راستا مورد تحقیق و پژوهش قرار داد. بنابراین سوال اصلی تحقیق عبارت است از: مولفه‌ها و الزامات برنامه‌ریزی موزه‌های محلی در توسعه پایدار شهرها کدامند؟ همچنین سوالات فرعی نیز بدین قرارند: تجارب احداث موزه‌های محلی در راستای توسعه پایدار شهرهای کوچک کدامند؟ موزه‌های محلی چه وظایفی را می‌توانند در فرایند توسعه پایدار شهری بر عهده بگیرند؟ این مقاله با هدف، تبیین و روشن کردن جایگاه موزه‌های محلی، در توسعه شهری و ارتقای هویت شهری بویژه شهرهای کوچک مقیاس است. به عبارت دیگر در این مقاله سعی بر روشن نمودن این موضوع است که موزه‌های محلی دارای چه نقش و مصادیقی در هویت شهری و توسعه شهری است. در این راستا پرسش‌های پژوهش حاضر عبارت است از: جایگاه موزه‌های محلی در توسعه گردشگری پایدار و هویت شهری شهرهای ایرانی چیست؟

پیشینه پژوهش

۲- ۱- پیشینه نظری

مطالعه مربوط به موزه‌ها را می‌توان در چند دسته بررسی نمود؛ الف) دسته اول مطالعات موزه‌داری و آثار هنری موجود در موزه‌هاست. از جمله این پژوهشها می‌توان به کتاب "موزه‌داری" (نفیسی، ۱۳۹۰) و مقاله‌های "سیمای موزه های کشور" (آیت‌الله زاده شیرازی، ۱۳۷۱) ؛ " شناخت و بررسی استانداردهای فراداده ای در موزه ها (با تأکید بر موزه های ایران)" (صفی‌پور و ملازاده نظام، ۱۴۰۳) ؛ "موزه خوانی آثار هنری کتابخانه و موزه ملی ملک" (دبیری‌نژاد، ۱۳۹۴) اشاره نمود. ب) دسته دوم مربوط به مطالعات مربوط به تاریخ و باستان‌شناسی موزه‌هاست. پ) دسته سوم مربوط به معماری و طراحی موزه-هاست. از جمله این آثار می‌توان به کتابهای مربوط به موزه (صالحی، ۱۴۰۰)، کتاب موزه (طالبیان و همکاران، ۱۳۸۸) یا مقالاتی مانند" نگاهی به تیپولوژی موزه ها, از ارگ سلطنتی تا موزه های سلطنتی" (حیدری، ۱۳۸۹) اشاره نمود. ث) دسته چهارم مربوط به مطالعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و گردشگری موزه‌هاست. از جمله می‌توان به مقالاتی مانند "ضرورت ایجاد موزه سلامت" (یوسفی و دیگران، ۱۳۹۴) و " خوانش تجربه زیسته بازدیدکننده موزه در مکان مقدس (مورد پژوهی :

موزه های حرم مطهر رضوی)" (حکمت و پرتوی، ۱۴۰۰) ت) دسته پنجم مربوط به رابطه موزه‌ها با شهر و توسعه شهری است که در این زمینه مطالعات چندانی صورت نگرفته است و بداعت این تحقیق حاضر در پژوهش در این راستاست.

۲- ۲- پیشینه عملی

۲- ۱-۲- نمونه‌های ایرانی

تاریخ تشکیل اولین موزه در ایران را باید در گنجینه‌های گرانبهایی که باستان شناسان به دست آورده اند، جستجو کرد. اما بطور رسمی موزه‌داری در ایران نیز از دوره قاجار و اولین بار به دستور ناصرالدین شاه قاجار در داخل کاخ سلطنتی گلستان، تالاری به موزه اختصاص یافت. که سپس همین مکان با ملحقاتی غنی‌تر شد و به نام موزه "همایونی" گشایش یافت و سپس در دوره‌های بعدی موزه‌های دیگری با عناوین و مضمون‌های متنوع(مانند موزه ایران‌معارف، موزه ایران باستان) ایجاد شدند:

موزه ایلخانی مراغه در کنار آرامگاه اوحدی مراغه‌ای، حاوی آثار ارزشمندی شامل مجموعه‌های سفال، سکه و بخش‌های شیشه و آبگینه، فلز و کتابت از دوره ایلخانی است. موزه منحصربه‌فرد «ادب و عرفان» در جوار مزار شیخ شهاب‌الدین اهری در شهر اهر در استان آذربایجان شرقی از جمله میعادگاه گردشگران و مسافران دارای ذوق ادب و عرفان است.این موزه در سال ۱۳۷۴ شمسی در تالار اصلی بنای تاریخی بقعه شیخ شهاب‌الدین اهری تاسیس شد و بخشی از آثار فرهنگی مربوط به ادب و عرفان کشور و آذربایجان در آن گردآوری شده است.

موزه مردم شناسی علی آباد کتول برای نمایش بخش های مختلفی از جمله آیین ها و آداب و رسوم مردم علی آباد کتول صنایع دستی محلی مانند قالی بافی، نمدبافی، بافت پارچه های ابریشمی و پشمی، خورجین دوزی، چادرشب بافی، سوزن دوزی، دوخت لباس های محلی کتولی و ساخت آلات موسیقی محلی کتولی؛ بخش پوشاک زنان و مردان کتولی در سال ۱۳۸۷ در بخش غربی شهر ایجاد شده است.

موزه محلی شهرستان چابهار با هدف معرفی جاذبه های متعددباستانی،طبیعی وفرهنگی موزه شهرستان چابهار در ساختمان قدیم فرمانداری که متعلق به اواخردوره قاجار می باشد، درزمینی به مساحت ۶۵۰ متردردوطبقه پس ازمرمت باتغییر کاربری به عنوان موزه راه اندازی گردید.این موزه ازقسمت های مختلف(اداری،سمعی بصری،کتابخانه،بخش نمایشی، باستان شناسی و مردم شناسی) تشکیل شده است.دربخش باستان شناسی از ادوار مختلف پیش ازتاریخ، تاریخی،اسلامی و معاصر می-باشد.دربخش مردم شناسی نیزکه درطبقه فوقانی قرارگرفته، به وسیله ماکت‌هایی(آداب و رسوم، مشاغل و فرهنگ عامه) چابهار معرفی گردیده است.

با توجه به پیشینه موزه‌های محلی در کشورهای اروپایی بویژه انگلیس و تجربه مثبت آنها در بکارگیری این موزه‌ها برای پایدار نمودن شهرهایشان قابل توجه و اهمیت می‌باشد. این تجارب شامل جامع‌نگری در نگاه به موزه‌های محلی، تاثیر آنها در تقویت گردشگری و در نتیجه ارتقای اقتصاد شهر و منطقه و تقویت هویت شهر در ابعاد مختلف می‌باشد. اما موزه‌های محلی در ایران در ابتدای راه بوده و به‌عبارت بهتر با توجه به قابلیت‌های شهرهای و مناطق مختلف اقلیمی و جغرافیایی ایران و ضرورت حفاظت، معرفی و توانمندسازی این شهرها، راهکار موزه‌داری محلی می‌تواند یکی از رویکردهای توسعه پایدار این شهرها به‌شمار رود.

۲- ۲- ۲- نمونه‌های خارجی

با توجه به تجربه قابل توجه کشورهای اروپایی بویژه انگلستان در زمینه استفاده از موزه‌های محلی برای مقاصد مختلف شهرهایشان، به چند نمونه از تجارب این کشورها اشاره می‌شود. انگلستان کشوری است که در شهرهایش به موزه و استفاده از قابلیت‌های موزه توجه بسیاری می‌شود. بطوریکه در سالهای اخیر در هر ۲ هفته یک موزه افتتاح در این کشور می‌شود.

چارد شهرکوچکی با ۱۲۰۰۰ نفر جمعیت، در شهرستان سامرست در جنوب انگلستان می‌باشد. موزه و مرکز میراث فرهنگی چارد، یک موزه کوچک محلی در چارد، سامرسِت انگلستان واقع می‌باشد. این موزه در یک مجموعه ساختمان متشکل از ۴ کلبه (مربوط به قرن ۱۶)، با نمایش مجموعه‌هایی درباره تاریخچه محلی و زندگی ساکنان بومی، و یک مسافرخانه عمومی در ورودی مجموعه، در سال ۱۹۷۰ افتتاح شد. در این موزه ، داستان شهر و ویژگیهای زمین‌شناسی، آتش‌سوزی سال ۱۵۷۷، جنبش‌های سیاسی گذشته، نمایش ماشین‌آلات کشاورزی قدیمی، کارگاه‌های آهنگری و تولید توری محلی ارائه می‌شود

(http://www.chardmuseum.co.uk)

شکل ۱: موزه و مرکز میراث فرهنگی چارد ؛ ماخذ: http://www.chardmuseum.co.uk

موزه اُتلِی، در مرکز شهر اُتلی در نزدیکی لیدز در وِست‌یورک‌شایر انگلستان می‌باشد. شامل مجموعه‌ای جامع از اشیاء مصنوعات، مواد مستند مربوط به توسعه اتلی و محدوده از دوره ماقبل تاریخ: ابزارهای سنگی و آثار ماقبل تاریخ، یافته‌های باستانشناسی مربوط به کاخ اسقف اعظم در اتلی، دستگاه چاپ قدیمی شهر، آرشیو توسعه شهری؛ تاریخ اجتماعی اتلی به

بعد از قرن ۱۸. این موزه کاملا مستقل و به طور کامل توسط افراد داوطلب اداره می‌شود (منبع: http://otleymuseum.org/).

شکل ۲: موزه اُتلی، انگلستان؛ http://otleymuseum.org/photo-gallery/4536169532

موزه مالِورن، در شهر ۲۸۰۰۰نفری مالورن، انگلستان، در محل دروازه قدیمی شهر در سال ۱۹۷۹ ایجاد شده است. نمایش زندگی‌نامه‌ها، فستیوال‌های مالورن، صنایع دستی محلی و یافته‌های باستانشناسی، تاریخ‌نگاری از عصر آهن تا دوره معاصر در اتاق‌های متعدد ، تاریخچه اقتصاد محلی، اسناد و ابزارهای آبدرمانی بیماران از آب شهر مالورن قرن ۱۹، نمایش وسایل نقلیه قدیمی، (http://www.malvernmuseum.co.uk/).

شکل ۳: موزه مالِورن، انگلستان؛ ماخذ: (http://www.malvernmuseum.co.uk/)

موزه تاریخی داندو۲ (واقع در نیوساوت‌ولز استرالیا)که مجموعه جذابی از اشیاء محلی را از سوابق خانوادگی، تاریخچه معدن‌کاری، تاریخچه نظامی منطقه و لوازم خانگی را در خود جای می‌دهد. موزه شهر و بوم۳ ، موزه‌ای در وِترالا، لازیوی ایتالیاست. این موزه توسط دانشگاه توسیکا در ویتربو اجرا شد. این موزه به‌عنوان مرکز مستندسازی سبکها و سنن معمارانه شهرهای کوچک، با وجه خاصی بر توسیکا در سال ۱۹۹۲بوجود آمد. به‌تدریج برای ترویج روشهای ساخت‌وساز بومی، صنایع دستی سنتی و فرهنگ عامه گسترش یافت. فعایتهای این موزه شامل بررسی معادن، آهنگری، کوره‌پزی و نجاری و ابزارهای مربوطه است. همچنین این مرکز در حفظ صنایع و حرفه‌های بومی در عرصه‌های کار و زندگی تلاش‌های زیادی داشته است. در این موزه همچنین فهرستی از تمامی محصولات فرهنگی در معرض خطر منطقه راه اندازی شد، از

[2] -Dunedoo
[3]-City and Territory Museum

جمله خانه‌های خصوصی، دیوارهای مربوط به قرون وسطی، پیاده روهای آراسته ، درخت های خیابانی، مبلمان خیابانی، باغ های تاریخی ، و... مستندسازی میراث فرهنگی و ارائه پیشنهاداتی در مورد احیا و ارتقای کیفیات شهر. این موزه همچنین انجمن‌های مردمی‌را را برای حفاظت، حمایت و تقویت میراث هنری، تاریخی،فرهنگی و زیست‌محیطی وِترالا و منطقه‌اش تشکیل داده است. (تراوالا شهری ۱۳۱۴۸ نفری در استان وِربیتو و منطقه لازیو ایتالیاست).

موزه محلی شهر کاوارنا؛ کاروانا شهری ۱۱۳۹۷ نفری در کشور بلغارستان و ساحل دریای سیاه می‌باشد: این موزه در یک ساختمان محلی ، با مصالحی که تاریخ هزار ساله شهر را نمایش می‌دهد. به‌علاوه اسناد و مدارکی دال بر زیست انسانهایی از دوره‌های باستانی در این موزه نمایش داده می‌شود. همچنین روشهای حفاری ماقبل تاریخ، ابزارهای متعدد، انواع اسلحه‌های مربوط به جنگ‌های گذشته، موارد تبارشناسی مانند لباس‌های محلی، زیورآلات، و ... در این موزه‌ها به نمایش گذاشته شده-اند.

موزه استادمیوزم راپرسویل۴ موزه‌ای درباره هنر و تاریخ محلی شهر راپرسویل با جمعیتی برابر با ۷۶۰۱ نفر در منطقه کانتون سویس، واقع می‌باشد. این موزه به‌نام بانیان اصلی‌اش(دو خواهر) به نام بِرنی هاوس و برنی تورم در سال ۱۹۴۳ در میان ساختمان‌های قرون‌وسطایی شهر ایجاد شد. این موزه درباره اصول، سبکها و روشهای معماری شهر فعالیت و تلاش می‌کند.

موزه ساعت آلمان در شهر ۶۰۰۰ نفری فورت‌واگن۵، به‌عنوان مرکز قدیمی ساعت سازی، وابسته به کالج فنی شهر وابسته می‌باشد. موزه نمک آلمان در شهر Lüneburg که در سال ۱۹۸۰ در محل قدیمی تولید نمک (به هنگاهی که معدن نمک تعطیل شد) ایجاد شد. این مجموعه به‌عنوان یادبود صنعتی و یکی از بزرگترین مراکز صنعتی اروپا در خانه‌ای به‌نام خانه جوش واقع می‌باشد. نمایش ابزارها و فرایند تولید نمک در سالن عمومی نمک، سالن قرن ۱۹ و سالن قرن ۲۰ از اجزای این موزه هستند.

موزه شهر فلورانس در کارولینای جنوبی آمریکا: فلورانس شهری ۳۷هزارنفری، در ایالت کارولینای جنوبی با ویژگی‌های برجسته جغرافیایی از قبیل رودخانه پی‌دی، گره راه‌آهن بین شهری، اقتصاد بومی بر اساس کشاورزی و امور راه‌آهن می‌باشد. موزه محلی این شهر که تا قبل از جنگ جهانی اول یک چایخانه بود تبدیل به موزه محلی شد. در این موزه آثار سفال‌گری مربوط به سرخپوستان؛اسناد، تاریخچه و ابزارهای مربوط به راه‌آهن، هنرهای بومی منطقه، آثار و تابلوهای هنرمندان شهر از قبیل ویلیام،اچ جانسون؛ مجموعه آثار و اسناد جنگ داخلی ، ویژگیهای جغرافیایی منطقه و رودخانه پی‌دی و ... به نمایش گذاشته شده است.

(http://www.florencemuseum.org/our-story)

[4]-Stadtmuseum Rapperswil
[5] -Furtwangen im Schwarzwald

شکل ۴: موزه محلی شهر فلورانس ،کارولینای جنوبی: الف) فضای داخلی موزه، ب) تابلو مربوط به رودخانه پی‌دی ج) تابلو مربوط به خطوط و ایستگاههای راه‌آهن شهر http://www.florencemuseum.org/the-collection/

روش پژوهش

با توجه به ماهیت پژوهش با عنوان "بازشناسی جایگاه موزه‌های محلی در توسعه پایدار شهری" اتخاذ رویکردی تبیینی، توصیفی و تحلیلی ضروری است. بنابراین روش تحقیق مورد استفاده، روش تحقیق توصیفی_تحلیلی خواهد بود. در تحقیق-های توصیفی_تحلیلی ترکیبی از روشهای پژوهشی توصیفی و تحلیلی استفاده می‌شود. در این نوع تحقیق مولفه‌های تحقیق ضمن توصیف، روابط بین آنها نیز تحلیل می‌شود. به عبارت دیگر شناخت و تحلیل در این نوع پژوهشها توامان بوده با رویکرد کیفی خواهد بود. فرضیه اصلی پژوهش چنین است که موزه‌های محلی ضمن برخورداری از نقش قابل توجه در هویت شهرها، می‌تواند به عنوان کانونی جامع در پاسخگویی به طیف متنوعی از نیازهای مراجعین و علاقمندان بوده و بستری برای توسعه پایدار ایفای نقش نماید. همچنین فرایند پژوهش به این صورت است که پس از طرح مساله و ضرورت آن به مفهوم توسعه پایدار، موزه‌های محلی، مولفه‌های توسعه پایدار شهری پرداخته می‌شود. سپس به جایگاه مولفه‌های هویت شهری در نظام‌ها و زیرنظام‌های مربوطه تبیین شده و در پایان نتیجه‌گیری و رهنمودهای حاصله ارائه می‌شود.

مبانی و چارچوب نظری پژوهش

۴- ۱- توسعه پایدار شهری

توسعه پایدار در رابطه با ساختمانهای و محیط و ساخته شده، اغلب ساختمان پایدار یا ساختار پایدار، نامیده می-شود(CIB,1999). چالش معماری پایدار در ارتباط با یک راه‌حل جامع برای ملاحظات محیطی و در عین حال برای بدست آوردن سطح کیفیت زندگی و ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و آسایشی می‌باشد(WGCS.2004). فلامکی درباره معماری پایدار اینگونه یاد می‌کند:"در سالهای پایانی سده بیستم، معماری اکوسیستمی، معماری‌ای که چگونگی شکل و ارتباطاتب و شالوده‌ای چرخه‌های زندگی یا اکوسیستم‌ها را نقطه آغازین و پژوهش و مکان و نقطه پایانی طراحی می‌گیرد، به میان می‌آید ... از یک سو معماری با تمام الزاماتی که برای برپانگه داشته شدن دارد و پایدار ماندن دارد، به میان می‌آید و از سوی دیگر، تمامی دانش‌هایی که هر یک به صورتی خاص خود، با جهان طبیعت سروکار دارند ..." (فلامکی،۱۳۸۱). بزعم وی برای برشمردن شاخه‌های آمیختگی‌ای که این بینش معمارانه را شکل داده‌اند، به‌همراه و در توازی با جناح پیشرفته دانش

سایبرنتیک و دانش‌های محیطی پایه، نمی‌توان به شاخه‌ای از فعالیت‌های علمی_تجربه‌ای که بیشتر مدنی_انسانی به ابعاد جهانی‌اند، توجهی نداشت.

برخی از نظریه‌پردازان معماری پایدار بر منابع انرژی تاکید می‌کنند: پل حیات و برایان ادوارد استدلال می‌کنند:"یک قسمت وسیع از طراحی پایدار آن چیزی است که از طریق ذخیره انرژی انجام می‌دهیم" در حالی که می‌دانیم طراحی" ایجاد فضاهایی است که سالم، بادوام، اقتصادی و حساس به نیازهای بومی باشد". آنها همچنین به تعریف ساختار پایدار اشاره می-کنند به عنوان" ایجاد و مدیریت ساختمانهای سالم که براساس ضوابط محیطی و منابع کارا می‌باشند". از دیدگاه ریچارد راجرز، طراحی پایدار قصد دارد تا با نیازهای آینده روبرو شد بدون آنکه، منابع طبیعی باقی‌مانده برای نسل آینده را از بین ببرد. در مورد ساختمانها، طراحی پایدار به کارایی منابع، انرژی حداقل، انعطاف‌پذیری و عمر طولانی، اشاره می‌کند. به نظر جونگ‌جیم‌کیم در سطح نخست سه اصل اساسی برای پایداری در معماری مطرح می‌شود: صرفه‌جویی در مصرف منابع، استفاده مجدد و بازیافت منابع طبیعی بکار گرفته شده در ساختمان سرورکاردارد. طراحی براساس چرخه حیات، که روشی را برای تحلیل فرایند ساختن بنا و تاثیرات آن بر محیط‌زیست مطرح می‌کند و دست آخر طراحی انسانی، که بر تعامل بین انسان و جهان طبیعی تمرکز دارد (گرجی مهلبانی،۱۳۸۹).

به‌طور کلی اهداف طراحی پایدار در چارچوب توسعه پایدار و براساس آراء نظریه پردازان، می‌تواند در سه اصل زیر را به عنوان اصول سه‌گانه طراحی پایدار از دیدگاه فنی معرفی نمود: ۱) اولویت بخشیدن به بازیافت ساختمان‌ها، اماکن، زیرساختارها و شبکه معابر موجود از طریق منطبق نمودن آنها با شرایط و نیازهای جدید. ۲) طراحی پایدار دغدغه حفاظت از منابع طبیعی، منظر طبیعی زمین و حیات وحش را دارد. از این‌رو هرگونه مصالح جدید ساختمانی لازم است از منابع پایدار، نظیر چوب حاصل از جنگلداری صحیح و اصولی، بدست آمده باشد. ۳) طراحی شهری پایدار در توسعه نواحی شهری جدید (نظیر احداث شهرها و محلات جدید) دغدغه کاستن از میزان مصرف انرژی را دارد. این هدف از طریق کاربرد استخوان‌بندی شهری صحیح، گونه‌های ساختمانی مناسب، توزیع فضایی مناسب کاربری‌ها و استفاده از تراکم بهینه پیگیری می‌شود(تقی‌زاده، ۱۳۹۰).

یکی از مهمترین رویکردهای پیش‌روی معماری و شهرگرایی معاصر، رویکرد پایداری و توسعه پایدار شهری است. واژه "توسعه پایدار" پس از بحران نفتی سال ۱۹۷۳ بسیار به کار رفته است. نقطه اوج بحثهای توسعه پایدار در سال 1992 در کنفرانس جهانی توسعه پایدار، معروف به اجلاس زمین در شهر ریودوژانیرو برزیل بوده است که بعدها به اجلاس ریو مشهور شد و در آن قطعنامه هایی برای ارائه راهبردهائی درجهت توسعه پایدار کشورهای جهان صادر شد و کشورهای جهان ملزم به پیروی از این قطعنامه شدند مهمترین تعریف توسعه پایدار در همایش ریو بدین قرار است: "توسعه‌ای که نیازهای کنونی بشر را بدون به مخاطره افکندن نیازهای نسلهای آینده برآورده ساخته و در آن به محیط زیست و نسلهای فردا نیز توجه شود". توجه به زمینه‌های اجتماعی-فرهنگی، ویژگیهای بومی و تجربیات گذشته و بهره‌گیری از انرژیهای

تجدید شونده و پرهیز از به کارگیری انرژیهای تجدی ناپذیر از اصول توسعه پایدار است (لقایی و محمدزاده تیتکانلو، ۱۳۷۸).

سازمان ملل نیز در گزارشی با نام آینده مشترکمان توسعه پایدار را این‌چنین تعریف می‌نماید: "گسترش و ترویج فعالیتهایی که نیازهای امروزی بشر را تامین کند بی‌آنکه قابلیت‌ها و توانایی‌های طبیعت را برای نسل‌های آینده با مشکل مواجه کند"(خاتمی و فلاح، ۱۳۸۹). بزعم لِمن[6] قرن بیست‌ویکم مواجه با بحث جدال‌برانگیز توسعه پایدار با اولویت توسعه پایدار شهری خواهد بود. وی شهرها را موتور و مرکز توسعه جوامع می‌نامد. بیشترین تخریب‌های زیست‌محیطی در شهرها اتفاق می‌افتد و از سوی دیگر، موثرترین راه‌های ارتقای زیست‌محیطی می‌تواند در شهرها به اجرا درآید. بانک جهانی نیز چنین اظهار می‌دارد: "بدون حفاظت مناسب و کافی از محیط‌زیست، توسعه به نتیجه نخواهد رسید. و بدون توسعه، حفاظت محیط‌زیست با شکست مواجه خواهد شد".

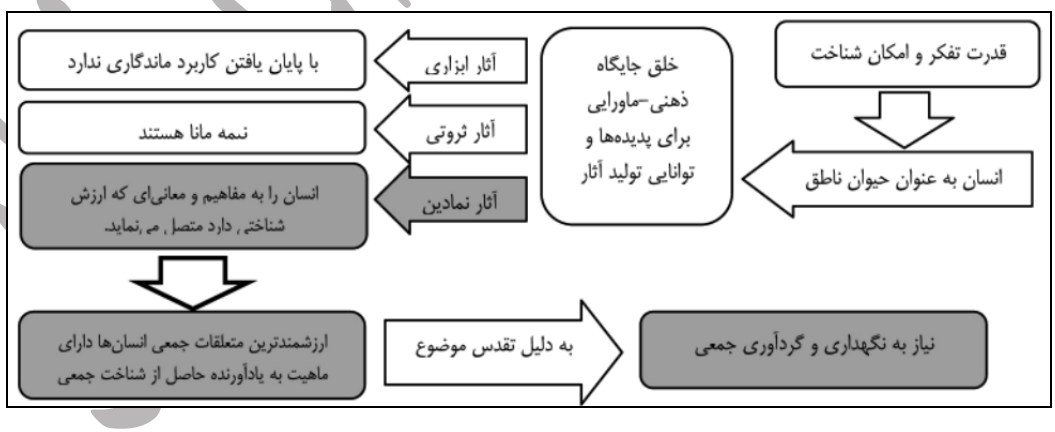
توسعه پایدار از دو زاویه قابل بحث است: یکم، توسعه پایدار دارای ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، و زیست‌محیطی است. دوم، توسعه پایدار از نظر سطوح مختلف بین‌المللی، ملی و محلی قابل تحلیل است. دستیابی به فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی بیشتر، کاهش سهم انرژی در رشد شهری، تقویت توان مناطق مختلف شهری در جهت جلوگیری یا پاسخگویی به تهدیدات و اهداف اقتصادی، اجتماعی، و زیست‌محیطی که در نتیجه عوامل طبیعی یا انسانی حادث می‌شوند. در این این رابطه شهر پایدار شهری است که در آن بهبود در عدالت اجتماعی، تنوع و امکان زندگی با کیفیت مطلوب تحقق یابد. فرم پایدار شهری نیز فرمی است که در آن منابع کمتری از جمله انرژی مصرف شود، شبکه‌های شهری کارا و رقابتی بوده و قابلیت بالا برای زندگی انسان را دارا باشد (عزیزی، ۱۳۸۰).

از نظر انجمن شهرسازی آمریکا، توسعه پایدار، رویکردی است با هدف ارتقای اقتصادی، زیست‌محیطی و بهداشت عمومی جامعه از طریق بکارگیری بهینه منابع انرژی و الگوهای جدید توسعه بر مبنای بازدهی انرژی در جامعه. این رویکرد پنج دستورالعمل را در این راستا توصیه می‌نماید: ۱) مصرف پایدار منابع انرژی ۲)فرم و عملکرد بافت بوم‌شناختی: برنامه-ریزی و طراحی باید تا بیشترین حدی که ممکن است، پیروی از طبیعت، استفاده از سامانه‌ای طبیعی همچون باد، جریان آب، نور خورشید و ... را در نظر بگیرد. طراحی راهبردی و موفق، با این سامانه‌های طبیعی می‌تواند از مصرف انرژی متاثر از سیستم‌های مصنوعی به میزان بسیار زیادی بکاهد.۳)مدیریت منابع مبتنی بر اجتماع محلی ۴) کاربری بهینه زمین ۵) عدالت اجتماعی و رونق اقتصادی. این پنج اصل برروی هم مفهوم واحدی را از طراحی مبتنی بر بازدهی انرژی بیان می‌کنند (انجمن شهرسازی آمریکا،۱۳۸۷).

[6] -Leman

۴- ۲- موزه و انواع آن

فرهنگ لغت "لانگمن" واژه "موزه" را این گونه تعریف می‌کند: موزه ساختمانی است که در آن اشیاء مهم فرهنگی، تاریخی و علمی در آن نگهداری شده و برای عموم نمایش داده می‌شوند (ماخذ: http://www.ldoceonline.com/dictionary/museum). موزه‌ها موسسات مهمی هستند. به گفته جانسون و توماس(۱۹۹۸) موزه‌ها به‌عنوان نظر می‌رسند که مخازن عمده‌ای از اشیاء موجود کشور و نمونه‌های آموزشی و ارزش افزوده باشند (Tohmo,2004). موزه کلمه‌ای یونانی است که از «موزیون» به معنای مجلس فرشتگان بر گرفته شده است. به طور کلی موزه به مجموعه‌ای از آثار و اشیایی اطلاق می شود که در محل یا عمارتی نگهداری و به معرض نمایش گذاشته شوند .در یونان قدیم موزه به محلی گفته می شد که در آنجا به مطالعه صنایع و علوم می پرداختند. شورای جهانی موزه ها[7]، موزه را مؤسسه ای دایمی دانسته که اهداف مادی ندارد و در آن به روی همگان گشوده است و برای خدمت به جامعه و پیشرفت آن فعالیت می کند. هدف موزه ها، گرد آوری و نگه داری، تحقیق، انتقال و نمایش شواهد بر جای مانده از انسان و محیط زیست او به منظور بررسی، آموزش و بهره برداری معنوی است. موزه ها را به شکلهای گوناگون طبقه بندی کرده اند که موزه‌های محلی یکی از انواع آنهاست. موزه محلی موزه‌ای است که تاریخچه یک محله ، منطقه یا شهر را پوشش می‌دهد. این مجموعه بطور طبیعی شامل اشیاءای خواهد بود که با زمینه‌های محلی پیوند دارد (Timo,2004). ضرورت حفظ و نگهداری و نمایش و معرفی آثار نمادین بدلیل تقدس و ارزش معنوی آنها ضرورتی است که طراحی و احداث موزه‌ها را بیش‌از پیش به امری بدیهی تبدیل می‌نماید (شکل ۵).

شکل ۵: ریشه پیدایش موزه‌ها- آثار ارزشمندترین متعلقات جمعی انسانها هستند که نیاز به گردآوری دارند (اکبریان و یزدانفر، ۱۳۹۱).

موزه های عمومی مجموعه هایی را در بیش از یک موضوع دارند و به همین دلیل گاهی اوقات به عنوان موزه های چند رشته ای یا بین رشته ای شناخته می شوند. بسیاری در قرن ۱۸ ، ۱۹ یا اوایل قرن بیستم تأسیس شدند. بیشتر آنها در مجموعه های

[7]- ICOM

خصوصی اولیه سرچشمه گرفته اند و روح دائره المعارف روزگار را منعکس می کنند. برخی موزه های عمومی تأثیر تماس فرهنگی را که از طریق تجارت ایجاد می شود ، منعکس می کنند. برخی موزه ها دارای چندین مجموعه تخصصی مهم هستند که واجد شرایط بودن آنها برای گروه بندی در بیش از یک دسته از تخصص ها است. این امر به ویژه در مورد بسیاری از موزه های بزرگ عمومی صادق است ، که ممکن است در یک یا چند زمینه دارای مجموعه باشند، مساوی با اگر هم از کمیت و هم کیفیت مواد به نمایش گذاشته شده در یک موزه تخصصی. برخی موزه های ملی مجموعه های عمومی را در ساختمان اصلی خود به نمایش می گذارند. در واقع ، بسیاری از این روش شروع کردند ، اما ضرورت یافتن فضای اضافی بعداً باعث تقسیم مجموعه ها شد و رشد موزه های تخصصی را ترغیب کرد.

رایج ترین در بین موزه های عمومی مواردی است که به یک منطقه یا یک مکان خدمت می کنند. بسیاری از اینها بنیان خود را مدیون غرور مدنی و تمایل به ارتقاء دانش منطقه هستند. آنها در اروپای شرقی و غربی گسترده هستند و همچنین در هند ، استرالیا ، نیوزیلند و آمریکای شمالی و جنوبی یافت می شوند. مسئولیت اصلی آنها بازتاب تاریخ طبیعی ، انسانی ، سنت ها و روحیه خلاق منطقه است. در بسیاری موارد ، جامعه به این صورت از لحاظ فرهنگی یکدست است. در جائیکه اینطور نیست ، موزه ممکن است برنامه های خاصی را برای تقویت تفاهم متقابل بین اقوام مختلف تهیه کند. در شهرهایی که جمعیت مهاجر قابل توجهی از جمله مثلاً بردفورد یا لستر در انگلستان دارند ، موزه منطقه ای به طور جدی در چنین کارهایی شرکت کرده است. بعضی اوقات نمایشگاه های ویژه ای که توسط موزه ملی یا سایر آژانس ها تهیه شده است ، در موزه های منطقه برای جامعه فرصت می دهد تا از جنبه های گسترده تر میراث ملی یا حتی بین المللی قدردانی کنند. (https://www.britannica.com)

یک موزه محلی اغلب یک شهر یا یک شهر کوچک را پوشش می‌دهد که معمولا موزه شهرک یا شهر کوچک خوانده می‌شود(Bernard Leary,2010). توجه به موزه‌های محلی در چند دهه اخیر در جهان بویژه کشورهای اروپایی مانند انگلیس بسیار مورد توجه است. این توجه با اهدافی از قبیل حفاظت ویژگی‌های بومی و ارتقای اقتصادی آنها از طریق جذب گردشگر می‌باشد.

با توجه به ریشه های متنوع آنها ، فلسفه های مختلف و نقش های متفاوت در جامعه ، موزه ها خود را به طبقه بندی سفت و سخت نمی دهند. موزه های خاصی مخاطب خاصی را فراهم می کند - مثلاً کودکان ، جوامع ، دانشگاه ها یا مدارس. برخی وظایف خاص خود را برای یک منطقه جغرافیایی تعریف شده ، مانند یک شهر یا منطقه دارند. موزه های دیگر - به ویژه مواردی که اخلاق اولیه ملی گرایی ، مذهبی یا سیاسی است- ممکن است چشم اندازهای غیر عادی ارائه دهند ، و در نتیجه تفسیرهای جایگزین از مجموعه های هنری ، تاریخی یا علمی انجام شود.

گاه موزه ها براساس منبع تأمین اعتبار آنها (به عنوان مثال ، ایالتی ، شهری ، خصوصی) به ویژه در کارهای آماری طبقه بندی می شوند. با این حال ، طبقه بندی بر اساس منبع بودجه ، نمی تواند شخصیت واقعی مجموعه های موزه ها را نشان دهد. به

عنوان مثال ، مؤسسات تأمین شده توسط دولت ملی – موزه های ملی – ممکن است مجموعه های بین المللی برجسته ای مانند موزه بریتانیا ، هرمیتاژ و لوور برگزار کنند. آنها ممکن است همچون تعدادی از موزه های ملی آثار باستانی در قاره اروپا مجموعه های تخصصی برگزار کنند. یا این ممکن است یک شخصیت ذاتی محلی داشته باشد ، همانطور که موزه محله آناکوستیا موسسه اسمیتسونیان در واشنگتن.

تجزیه و تحلیل موزه ها با توجه به ماهیت مجموعه های آنها ، اگرچه نتوانسته است تفاوت های در مقیاس و کیفیت را نشان دهد ، اما شایستگی تمایز بین موزه های عمومی و تخصصی را دارد. علاوه بر این ، با تأکید بر کلکسیون ها ، این روش بر روی بسیار گسترده موزه ها تمرکز دارد. در این مقاله ، موزه ها به پنج نوع اساسی – عمومی ، تاریخ طبیعی و علوم طبیعی ، علم و فناوری ، تاریخ و هنر طبقه بندی می شوند. یک نوع موزه جدید – موزه مجازی – به دلیل ارائه الکترونیکی منحصر به فرد خود ، انواع دیگر را پشت سر می گذارد و همچنین در مورد آن بحث می شود (https://www.britannica.com)

در موزه‌های علم و فناوری، افراد با کمک دستگاهها، ماکتها، موالژها، فیلمها و تصاویر آموزشی بسیار جالب، با زبانی راحت و روان و متناسب با سن خود در رابطه با جسم و روح خودشان و سایر موضوعهای مرتبط به سالمتیشان چیزهای زیادی یاد میگیرند. هر انسانی حداقل چندین سؤال بدون پاسخ راجع به خود دارد که نتوانسته است پاسخی برای آنها پیدا کند که ممکن است بتواند در این مکان پاسخ آنها را بیابد (یوسفی و دیگران، ۱۳۹۴).

موزه های علم و فناوری به توسعه و کاربرد ایده های علمی و ابزار دقیق علاقه مند هستند. مانند موزه های علوم طبیعی و تاریخ طبیعی، موزه های علوم نیز ریشه در روشنگری دارند. برخی از آنها از مجموعه جوامع آموخته و برخی دیگر از مجموعه های خصوصی مانند موزه تایلر در هارلم ، هلند ، در قرن ۱۸ ساخته شده اند. تحولات بعدی در موزه های علمی کاربردهای علم را در بر گرفت ، به گونه ای که موزه ها شروع به حفظ شواهد و مدارک مادی از فناوری و همچنین تلاش علمی کردند. برخی موزه های علم و فناوری بر نمایش دانش و کاربردهای آن متمرکز هستند. در این موزه ها بر حفظ فرایند بر حفظ اشیاء تأکید می شود. موزه های علمی به ویژه در کودکان و بزرگسالان بسیار محبوب هستند و غالباً فرصتی را برای بازدید کنندگان خود از طریق مدل های نمایشی و نمایشگرهای تعاملی فراهم می کنند. نمونه های مشهور این موارد در موزه دویچ در مونیخ ، موزه علوم در لندن ، و (از ماهیت تخصصی تر) موزه ملی هوا و فضا در واشنگتن ، دی سی ، سایر موسسات تخصصی شامل موزه های حمل و نقل ، مانند راه آهن ملی است. موزه در یورک، انگلیس یا موزه حمل و نقل سوئیس در سواحل دریاچه لوسرن. موزه های صنعتی ، که اغلب شامل یک مؤلفه فنی بزرگ است ، از جدیدترین تاسیس ها است (https://www.britannica.com)

هدف از موزه سلامت، داشتن سلامتی بهتر برای افراد بیشتری از جامعه است و سلامت نیز به صورت حالت جسمی و ذهنی در راحتی تعریف می‌شود که مخالف با است. باید همواره این موضوع را نیز در ذهن داشته باشیم که هدف اصلی از آموزش بیشتر تحریک کنجکاوی افراد است تا برطرف کردن آن (یوسفی و دیگران، ۱۳۹۴).

۴- ۳- مولفه‌های پژوهش

۴- ۳- ۱- مولفه اجتماعی‌فرهنگی

ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی شهرهای کوچک، یکی از مهم‌ترین ابعاد شهرهای کوچک‌مقیاس بوده و سازنده مولغه‌های هویتی این شهرهاست. این ویژگیها شامل زبان و گویش محلی، پوشش و لباس محلی، آداب و مراسم‌های سنتی و مذهبی در ایام و مناسبتهای خاص و .. می‌باشد.

در جهان امروز موزه داران رسالت فراگیر دیگری را به عهده دارند که آن تعبیر مفاهیم نهفته در آثار موزهای و ارائه ارزشهای آن به تمامی گروههای مردم، به خصوص مردم عادی است. این تحول در دنیا به تدریج انجام گرفت. در مرحله اول برنامه‌های جدید موزه متوجه گروهی از افراد جامعه شد که ارتباط چندانی با موزه نداشتند. به لطف این برنامه‌ها و رفت و آمد مردم، نه تنها موزه در پرکردن اوقات فراغت آنها جایی باز کرد، بلکه آنان به ارزش آموزشی و فرهنگی آثار نیز پی بردند. در مرحله بعد اندیشه دیگری ریشه گرفت و آن این شعار بود که موزه در برابر تمامی مردم جامعه بدون رعایت سن، جنس یا گروههای اجتماعی_ فرهنگی یکسان مسؤول است و بدین طریق طرح ارائه خدمات فرهنگی در خور تمامی گروهها شد (کثیری، ۱۳۹۱). اهداف موزه‌های مدرن این است که قسمتی فعال از سیستم آموزشی برای افراد مراجعه کننده باشند (یوسفی و دیگران، ۱۳۹۴). آمار دیگر نشان داده است کشورهایی که دارای موزه‌های متنوع هستند و بازدیدشان رایگان است کمتر بازدیدکننده، دارند به‌طوری که از هر دویست نفر که به سینما می‌روند تنها یکنفر از موزه‌ها بازدید می-کند. در انگلستان رسم بر این است که اگر مدرسه یا هر مرکز آموزشی دیگر، زمانی را به تدریس هنر اختصاص ندهد، موزهها این کمبود را جبران می‌کنند. عده‌ای از کارشناسان، تأسیس موزه‌های ویژه کودکان را که از جذابیت بیشتری برخوردار است، توصیه می‌کنند (کثیری، ۱۳۹۱).

مخاطبان موزه‌ها را بر حسب گونه کارکردی موزه می‌تواند طیف متنوعی از کودکان، نوجوانان، جوانان، بزرگسالان، زنان، سالمندان، معلولان، دانش آموزان، دانشجویان و اساتید دانشگاهی، پژوهشگران، حرفه‌مندان، گردشگران و ... باشد. هر کدام از این گروه‌ها و اقشار سنی و جنسی، بر حسب علایق، سلایق و نیازهای خود می‌توانند جایگاهی در برنامه‌ریزی و طراحی موزه‌های تخصصی داشته باشند.

جدول۱: گونه‌شناسی مخاطبین موزه‌ها و نیازهای هر گروه (نگارنده)

گونه مخاطبین	ابعاد	توصیف ویژگیها و انگیزه‌ها ؛ نیازهای مرتبط با موزه
کودکان	روانشناختی، فضایی کالبدی، فرهنگی، هنری، رفاهی و خدماتی، تفریحی	بازی، تنوع رنگ و فرم و صدا، خوردن و آشامیدن، سرویس بهداشتی
زنان		خرید، استراحت، تماشا، عکاسی، خوردن و آشامیدن، سرویس بهداشتی
سالمندان		تماشا، استراحت، خوردن و آشامیدن، سرویس بهداشتی
معلولان		خرید، استراحت، تماشا، عکاسی، خوردن و آشامیدن، سرویس بهداشتی
نوجوانان	روانشناختی، تفریحی، فرهنگی، هنری، رفاهی و خدماتی	آموزش، بازی، تفریح، کنجکاوی، تخلیه هیجان
جوانان		شناخت و تحلیل، آموزش و پژوهش، تخلیه هیجان، مطالعه، استراحت
بزرگسالان		تماشا، شناخت و تحلیل، تامل و تفکر، مطالعه، استراحت و ...
گردشگران		خرید، استراحت، تماشا، عکاسی، خوردن و آشامیدن، سرویس بهداشتی
دانش آموزان	روانشناختی، علمی، اجتماعی،، فرهنگی، هنری،	آموزش، بازی، تفریح، کنجکاوی، تخلیه هیجان
دانشجویان		پژوهش، تجربه، تفریح، کنجکاوی، کسب اطلاعات علمی بیشتر
اساتید دانشگاهی		پژوهش، تجربه، شناخت و تحلیل، تامل و تفکر، مطالعه، اطلاعات علمی
پژوهشگران		پژوهش، تجربه، شناخت و تحلیل، تامل و تفکر، مطالعه، اطلاعات علمی

حرفه‌مندان		تجربه حرفه، پژوهش، تجربه، کسب اطلاعات علمی بیشتر

۴- ۳- ۲- مولفه اقتصادی

ویژگی‌های اقتصادی بومی شهرهای کوچک از گذشته نقش مهمی در تعریف معیشت بومی این شهرها داشته و از ارکان هویتی شهر محسوب می‌شده‌اند. اما امروزه رشد کلی جوامع به تولید و مهاجرت‌های فزاینده به شهرهای بزرگ و روی‌آوری به مشاغل خدماتی، اداری و صنعتی موجب کمرنگ شدن این ویژگی‌ها شده است. موزه فرش، موزه صنایع دستی، موزه سفال، موزه مبلمان، موزه تابلوفرش، موزه هنرهای صناعی، موزه محصولات کشاورزی و باغی از جمله مصادیقی هستند که می‌تواند در توسعه کمی و کیفی تولیدات بومی شهرها و برندسازی آنها کمک نماید.

۴- ۳- ۳- مولفه فضایی_ کالبدی

معماری و شهرسازی ارزشمند شهرهای کوچک‌مقیاس بدلیل بهره‌گیری از قابلیت‌های محلی از قبیل سبک معماری، مصالح بومی و سنتی ساخت‌وساز، محله‌ها و بافت‌های یکپارچه و خودمانی، همزیستی مسالمت‌آمیز کالبد طبیعی و مصنوع و ... از ارزش والایی برخوردارند. اما این ویژگیها با ظهور مصالح نوین غیربومی همچون بلوک سیمانی و مداخله‌های... در بافت شهرها دچار تضعیف قابل‌توجهی شده‌اند. معماری موزه‌ها می‌تواند نمادی کالبدی و فضایی برای شهر و شهروندان و برگرفته از هویت بومی شهر و منطقه پیرامونش باشد.

کارکردهای موزه عبارتند از: گردآوری، حفاظت، پژوهش، برقراری ارتباط و نمایش. این کارکردها در کنار هم کامل می-شوند و انجام هر کدام از آنها به صورت جداگانه، اهداف موزه را محقق نمی‌سازد. موزه پنج کارکرد خود را در رابطه با میراث ملموس و ناملموس انسان و محیط زیست او با سه هدف آموزش و پرورش، مطالعه و شادکامی انجام می‌دهد (مفیدی نیستانی و فرحزا، ۱۳۹۷). از نظر ایکوم، همه فعالیتهای جمع آوری، نگهداری، تحقیقات و در معرض دید گذاشتن میراث ملمومس و ناملموس موزه برای نیل به سه هدف آموزش، مطالعه و کسب لذت صورت می گیرد. از نظر ایکوم، کارکردهای اصلی موزه گردآوری، نگهداری و معرفی در جهت تحقق اهداف موزه به مثابه یک نهاد اجتماعی است (خسروی، ۱۳۹۶).

شکل ۶: کارکردهای موزه (خسروی، ۱۳۹۶).

۴- ۳- ۴- مولفه زیست‌محیطی

حضور عناصر و عوامل طبیعی در شهر و زندگی مردمان آن مانند گونه‌های گیاهی، استفاده از روشهای طبیعی برای تامین انرژی، معیشت، کوهها، رودها، گردشگاه‌های طبیعی و ... از جمله موارد قابل ذکر در بعد زیست‌محیطی هستند.

موزه سلامت مکانی است که افراد را با علم سلامت و بهداشت و به زبان ساده‌تر با بدن انسان و بیماریهای مختلف و هر چیز دیگری که سالمت انسان را تحت تأثیر قرار میدهد، آشنا می‌کند. در این مکان افراد می‌توانند با ساز و کار و عملکرد قسمتهای مختلف بدن انسان آشنا شوند و راه مراقبت بهتر و مؤثرتر از بدن خود را بیاموزند. آنان همچنین می‌توانند با بیماریهای مختلف و تأثیر آنها بر بدن انسان آشنا شوند و راههای مقابله و مبارزه با با آنها را فرا گیرند. این موزه با افزایش سطح سواد بهداشتی جامعه می‌تواند قدم مفیدی در راستای ارتقای سطح سلامت جامعه و به دنبال آن افزایش رفاه اجتماعی می‌باشد. در این مقاله به بررسی ساختار و بخشهای مختلف و فواید موزه سلامت پرداخته شده است (یوسفی و دیگران، ۱۳۹۴).

جدول ۲: مصادیق و نمونه‌های پایداری و هویت محلی و بومی و نمودهای ایرانی و خارجی (نگارنده)

ابعاد	فرهنگی_اجتماعی	فضایی_کالبدی	اقتصادی	زیست‌محیطی
ایرانی	مراسم نوروزخوانی در شهرهای مازندران 	آب انباری در شهر نوش-آباد 	گلابگیری درشهر قمصر 	شهر ماسوله؛ آمیخته با طبیعت
خارجی	مراسم نوروز در شهرهای هند 	شهر رُوتن‌بورگ، آلمان، کالبد زیبا 	معیشت مبتنی بر کشاورزی در شهر چارد انگلیستان 	شهر بِلد ، اسلوونی، آمیخته با طبیعت

با مطالعه ویژگیها و ابعاد هویتی شهری می‌توان گفت که این شهرها هم در درون خود از مولفه‌ها و عناصر ارزشمندی در گذشته و حال برخوردارند و هم خود شهرها در مقیاس منطقه‌ای نقش سازنده‌ای در ایجاد تعادل و توازن منطقه‌ای دارند. به-طوری که این نقش در خرد و کلان در دوره‌های گذشته شهرهایمان پررنگ‌تر بوده ولی با ورود به دوره معاصر و تاثیرپذیری از برنامه‌ریزی‌ها و تغییرات رایج صنعتی، کم‌توجهی به امر بوم‌محوری در برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌ها، کم‌رنگ‌تر گشته و این رنگ‌باختن روزبه‌روز تشدید می‌شود. این روند به تهدیدی جدی تبدیل می‌شود. نشانه این تهدید در مهاجرتها، رشد اشتغال غیربومی، رشد سکونتگاه‌های حاشیه‌ای در اطراف شهرهای بزرگ، رکود آیین‌ها و مراسم‌های سنتی در حال حاضر می‌باشد. بنابراین توجه به این شهرها و تقویت بنیه‌های شهر بویزه در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با نگرش بوم‌محوری ضروری به‌نظر می‌رسد.

بحث و یافته‌ها

توجه بر هویت شهرها و مناطق در فرایند توسعه شهری امری ضروری و بدیهی است. این امر در مبانی دینی و فرهنگی نیز تاکید شده است. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: "حُبُّ اُلوَطَنِ مِنَ‌الایمانِ" (وطن دوستی از ایمان است). مهر ورزیدن به چنین وطنی، بی‌شک جزو ایمان و از اثار آن می‌باشد (عمید زنجانی، ۱۳۶۵). امام علی(ع) نیز می‌فرماید: "شهرها با وطن دوستی

آباد می‌گردند". و نیز سه چیز را از نشانه‌های کرامت و بزرگواری انسان دانستند: "گریه بر عمر، اشتیاق و علاقه به وطن و تلاش برای نگهداری دوستان قدیمی" (همان: ۱۱-۹).

جدول ۳: مبانی نظری برنامه‌ریزی و طراحی موزه‌های محلی و تخصصی (نگارنده)

ابعاد توسعه پایدار	متغیرهای پایداری	راهکارها
اجتماعی و فرهنگی	آموزش، امنیت، تعاملات اجتماعی و فرهنگی، هویت بومی، شادی، امید به زندگی، حقوق عمومی	آموزش، سرزندگی و شادی بخشی به جامعه از طریق موزه‌های تخصصی
اقتصادی	ثبات و پیشرفت اقتصادی، اقتصاد بومی و پایدار	آموزشهای عمومی و تخصصی بومی و اشتغال زا از طریق موزه‌های تخصصی
زیست محیطی	طبیعت پایدار، سلامتی انسان و محیط زیست، پاکیزگی، آینده پایدار، محیط زیست سالم	آموزشهای عمومی و تخصصی از طریق موزه‌های تخصصی
فضایی_ کالبدی	محیط و معماری پایدار، شهر پایدار، ایمنی و امنیت	خلق بناها و فضاهای پایدار برای موزه ها

با مطالعه ویژگیها و ابعاد هویتی توسعه پایدار شهرها می‌توان گفت که شهرها هم در درون خود از مولفه‌ها و عناصر ارزشمندی در گذشته و حال برخوردارند و هم خود شهرها در مقیاس منطقه‌ای نقش سازنده‌ای در ایجاد تعادل و توازن مطنقه‌ای دارند. به‌طوری که این نقش در خرد و کلان در دوره‌های گذشته شهرهایمان پررنگ‌تر بوده ولی با ورود به دوره معاصر و تاثیرپذیری از برنامه‌ریزی‌ها و تغییرات رایج صنعتی، کم‌توجهی به امر بوم‌محوری در برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت‌ها، کم‌رنگ‌تر گشته و این رنگ‌باختن روزبه‌روز تشدید می‌شود. این روند به تهدیدی جدی تبدیل می‌شود. نشانه این تهدید در مهاجرتها، رشد اشتغال غیربومی، رشد سکونتگاه‌های حاشیه‌ای در اطراف شهرهای بزرگ، رکود آیین‌ها و مراسم‌های سنتی در حال حاضر می‌باشد. بنابراین توجه به این شهرها و تقویت بنیه‌های شهر بویزه در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با نگرش بوم‌محوری ضروری به‌نظر می‌رسد.

به عقیده کارپ۸ (۲۰۰۴) نظریه‌پردازان امر در سازمان یونسکو، نقش موزه‌ها در حفاظت از میراث فرهنگی زندگی و هویت شهرهای کوچک در چهار عامل روشن می‌شود:۱) هویت‌ها با محتوا و فرم رویدادهای فرهنگی عمومی از قبیل نمایشگاهها و اجرای نمایش‌ها، تعریف و مشخص می‌شوند. ۲) هویتها بطور عملی با مشارکت مردمی در رویدادهای فرهنگی تجربه می‌شود. ۳) مولفه‌های هویتی می‌توانند شامل اجزای متنوع و بطور متکثر و چندگانه بوده که این بدرستی برای تجارب و هویتها صحیح می‌باشد. ۴) هویت‌ها به‌ندرت، خالص و از هویت‌های دیگر تشخیص داده می‌شوند چرا که آنها معمولا ترکیبی از عناصر متنوع می‌باشند(UNESCO,2004).

در صورتی که موزه‌های محلی نقشی فراتر از حفاظت و نمایش آثار داشته باشند، می‌توانند در فرایند توسعه شهرهای کوچک‌مقیاس نقشی سازنده و مثبت ایفا نمایند. این موزه‌ها با ایجاد پیوند شهر با گذشته خویش و پیوند بین اقشار اجتماعی شهر و احیاء آیین‌ها و سنن برگرفته از فرهنگ شهر و منطقه، ارتباط با نهادهای برنامه‌ریز و تصمیم‌گیر، ارتباط بین گردشگران و مردم و بطور کلی نقش پیونددهنده کلیه اجزا و عناصر مرتبط با توسعه شهر کوچک‌مقیاس می‌تواند مفید باشد.

فعالیتها و برنامه‌های مجموعه موزه‌های محلی به ویژگی‌های شناسایی شده در ابعاد اجتماعی‌فرهنگی، اقتصادی، کالبدی، زیست‌محیطی بستگی دارد. اما با توجه به هدف این موزه‌ها و نگرش جامع به مولفه‌های هویتی شهر می‌توان شرحی از فعالیتهای این موزه‌ها را عنوان نمود: نمایش پیشینه شهر در قالب ، تابلوها، تصاویر، نقشه ، داستان‌ها، متون، ماکتها، اسناد صوتی و ویدیویی؛ معرفی، نمایش و احیای آداب و سنن، مراسم‌ها و نمایش‌های جمعی مربوط به فرهنگ محلی؛ معرفی و نمایش شیوه‌های معیشت بومی در گذشته و حال و ابزارهای مربوطه؛ معرفی گونه‌های گیاهی و جانوری اهلی و وحشی بومی؛ پژوهش و تحقیق در رابطه با مولفه‌های بومی و هویتی شهر به منظور ایفای نقش مثبت در روند توانمندسازی شهر و طرح‌های توسعه شهری با هدف توانمندسازی و تقویت هویت شهر مربوطه.

انواع موزه‌ها بر اساس طبقه‌بندی‌ها عبارتند از: موزه های تاریخ و باستان شناسی، موزه های فضای باز، موزه های مردم شناسی، کاخ موزه ها، موزه های علوم و تاریخ طبیعی، موزه های منطقه ای و موزه‌های محلی، موزه های سیار و گردشی، پارک موزه‌ها، موزه‌های نظامی، موزه های اندیشمندان، خانه هنرمندان، موزه تاریخ و باستان شناسی. انواع موزه‌های قابل استفاده برای توسعه شهرها، عبارتند از:

8- Karp

جدول ۴: انواع موزه‌های قابل استفاده در فرایند توسعه شهرها (نگارنده)

گونه موزه	ارتباط با توسعه پایدار	نمونه ها و مصادیق
موزه روستایی	پایداری اجتماعی و فرهنگی، حفظ و احیای سنتهای فرهنگی، تعمیق هویت بومی و محلی	موزه‌های روستایی گیلان و گلستان
موزه کتاب	پایداری اجتماعی و فرهنگی، تشویق مطالعه، آموزش و ارتقای کیفیات زندگی از طریق مطالعه	موزه کتاب و میراث مستند ایران
موزه هنرهای معاصر	پایداری اجتماعی و فرهنگی، تامین فضای گردشگری، اشنایی با هنرهای معاصر، سرزندگی	موزه هنرهای معاصر تهران
موزه آب	پایداری زیست محیطی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، آموزش شهروندی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت آب، سرزندگی	موزه آب تهران
موزه مردم‌شناسی	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت آب، سرزندگی طبیعی	موزه مردم شناسی گیلان
موزه فرش	پایداری اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی، نهادینه شدن هنر فرش، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری	موزه فرش تهران و موزه فرش استان قدس رضوی
موزه سنگ	پایداری اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت سنگهای قیمتی و معادن	موزه سنگ برج آزادی تهران
موزه جواهرات	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری	موزه جواهرات تهران
موزه پست	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با تاریخچه پست	موزه پست و تلگراف تهران

موزه خانه مشاهیر	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با مشاهیر	خانه موزه های تهران
موزه صنایع دستی	پایداری اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت صنایع دستی، تقویت اقتصاد و مشاغل بومی	
موزه طبیعت و حیات وحش	پایداری زیست محیطی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای محیط زیست، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت طبیعت، سرزندگی طبیعی	موزه حیان وحش ارومیه
موزه جنگ	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و میراث نظامی، تامین فضای گردشگری، آشنایی با اهمیت امور نظامی	موزه دفاع مقدس تهران
موزه فضای باز	پایداری اجتماعی و فرهنگی، ارتقای آگاهی و دانش عمومی، حفظ و احیای سنتها، تعمیق هویت بومی، تامین فضای گردشگری، سرزندگی	موزه نفت تهران

مکان قرارگیری این موزه‌ها با شناسایی و امکان‌سنجی قابلیت‌ها، فضاها و بناهای عمومی شهر می‌تواند مکان‌یابی شود. این امکان‌سنجی می‌تواند در تبدیل ساختمانهای مهم تاریخی، به موزه، احداث موزه در مرکز یا ورودی شهر انجام گیرد. مدیریت چنین موزه‌هایی بصورت مرکز مردم‌مدار با بهره‌گیری از توان‌های محلی و اداره مستقیم مرکز توسط مردم شهر ، خواهد بود و اقشار اجتماعی شهر بویژه جوانان، زنان، قدمای شهر در اداره موزه نقش خواهند داشت.

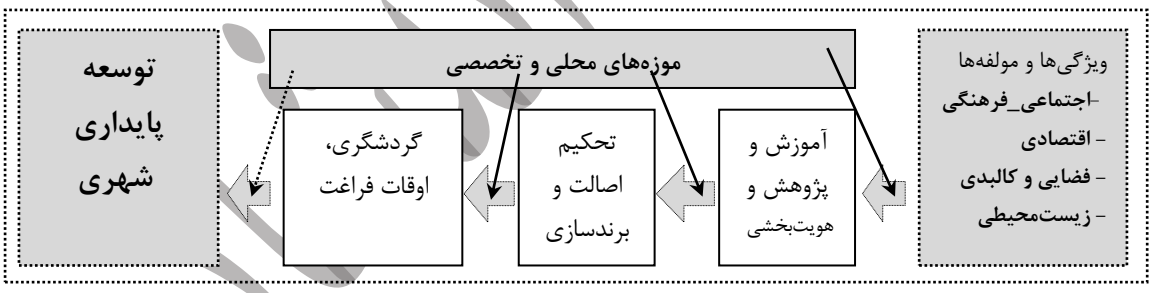
ساختمان این مجموعه با بهره‌گیری از سبک معماری بومی و احترام به ویژگی‌های زمینه‌ای خواهد بود. در صورت برخورداری شهر از قابلیت‌های گردشگری، اقامتگاه گردشگران نیز می‌تواند در هماهنگی با موزه یا در مجاورت آن در نظر گرفته شود. همچنین این مجموعه‌ها می‌توانند با طبعیت از زمینه موجود به‌صورت تلفیقی از فضاهای باز و بسته؛ در پیوند با بافت طبیعی شهر در نظر گرفته شوند.

موزه محلی بسته به زمینه‌ها و قابلیت‌های شهر مورد نظر می‌تواند دارای بخش‌های مردم‌شناسی، بخش آثار تاریخی، بخش گونه‌های گیاهی و جانوری، بخش تابلوها، احجام و ماکت‌ها، متون و اسناد مکتوب، نقشه‌ها؛ بخش آموزشی، ارتباطات و رسانه‌ای برای معرفی و تبلیغ شهر و مولفه‌های آن، آثار صوتی و ویدیویی؛ بخش تحقیق و پژوهش در رابطه با وضعیت گذشته، حال و آینده شهر؛ بخش اسکان استقبال،پذیرایی و اقامت گردشگران.

ارتباط موزه‌های محلی با سایر نهادها از جمله مراکز مدیریتی می‌تواند نقشی دوسویه داشته باشد . به‌عبارت دیگر از یک طرف ارتباطی قوی با مردم و ویژگی‌های زمینه‌ای داشته و از طرف دیگر با نهادهای مدیریتی و برنامه‌ریز شهر و شهرستان و سایر داشته در انتقال آراء و نظرها و پیوند بین آن‌دو می‌تواند در نظر گرفته شود. همچنین در رابطه با نهادهای آموزشی،پژوهشی، سرمایه‌گذار (اعم از مدارس، دانشگاهها، ایران‌شناسی، شهرشناسی، فرهنگ‌پژوهی، مهنسین مشاور برنامه-ریز و طراح، سرمایه‌گذاران و ...) می‌تواند در ارتقای کیفیت آموزش، پژوهش و سرمایه‌گذاری و با سمت‌دهی به این فعالیتها در راستای توانمندسازی شهر مربوطه موثر و مفید باشد.

نتیجه‌گیری

بطور کلی نقش موزه‌های محلی و تخصصی در پایداری شهرهای کوچک را می‌توان به‌صورت دیاگرام زیر نمایش داد؛ که این مراکز می‌توانند ابتدا در مرحله شناخت شامل جستجو، شناسایی، تحقیق ویژگی‌ها و مولفه‌های چهارگانه (اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، کالبدی، زیست‌محیطی) موثر باشد. در ادامه در حفاظت و معرفی این عناصر و مولفه‌ها و سپس در احیاء و توانمندشدن ابعاد هویتی(کمرنگ شده یا در حال تضعیف) نقش‌آفرینی نماید. بدیهی است که طی این مراحل مرتبط می-تواند به پایداری شهرهای کوچک‌مقیاس در ابعاد مذکور بیانجامد. البته یادآور می‌شود که مراکز و موزه‌های محلی فقط می-توانند در حل بخشی از مسائل(شناخت، حفاظت، معرفی و تداوم ابعاد هویتی شهرهای کوچک‌مقیاس) ایفای نقش نمایند و توجه به این مهم در کنار سایر برنامه‌ریزی‌ها و راهکارهای توسعه می‌تواند به پایداری جامع و کامل شهر منجر شود.

شکل ۸: دیاگرام نمایش‌دهنده نقش موزه‌های محلی و تخصصی در توسعه پایداری شهری

در نظر گرفتن مولفه‌های هویتی شهرهای کوچک در ابعاد مختلف آن در برنامه‌ها و طرح‌های توسعه ضروری است. و این مولفه‌ها با مطالعه و تحقیق در تاریخچه گذشته شهر و وضعیت موجود آن بدست می‌آید. شناسایی و حفاظت آثار و اسناد مربوط به این مولفه‌ها توسط مردم محلی در موزه‌های محلی امری منطقی و ممکن به‌نظر می‌رسد. به‌طور کلی، این مراکز و موزه‌های محلی، با هدف شناسایی، حفاظت، معرفی، نمایش و احیای پایه‌های محلی در ابعاد اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی ایجاد می‌شوند. این موزه‌ها می‌توانند به‌عنوان حلقه واسط و پیونددهنده این شهرها با اجزاء و مجموعه‌های درونی و بیرونی باشند. این نگرش به موزه‌های محلی فراتر از نگاه حفاظتی و نمایشی است. و موزه محلی را به-عنوان جزئی مهم از اجزاء و فرایند توسعه توصیه می‌نماید.

منابع و ماخذ

آیت‌اله‌زاده شیرازی، ب. (۱۳۷۱). سیمای موزه های کشور. موزه‌ها، -(۱۲-).

اکبریان، م. و یزدانفر، ع. (۱۳۸۳). موزه و دیدگاه اسلامی، پژوهشهای معماری اسلامی، ۱(۲):۱۳۰-۱۱۳.

قادری، ا. (۱۳۸۲). نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار، رساله دکتری، تربیت مدرس.

قادری، ز. (۱۳۸۳). اصول برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری روستایی، تهران : سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور.

رضوانی. م.ر. گلی. ع. اکبریان. س.ر. (۱۳۸۶). نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه، مورد: دهستان رونیز(شهرستان استهبان)، پژوهش‌های جغرافیایی، ۶۱: ۵۸-۴۵ .

دبیری نژاد، ر. (۱۳۹۴). موزه خوانی آثار هنری کتابخانه و موزه ملی ملک. آستان هنر، (۱۳)، ۱۰-۱۴.

شکویی، ح. (۱۳۸۰). دیدگاههای نو در جغرافیای شهری، انتشارات سمت، چاپ چهارم.

عزیزی، م.م. (۱۳۸۰). توسعه شهری پایدار برداشت و تحلیلی از دیدگاههای جهانی، تهران، صفه، ۳۳: ۱۵- ۲۷.

خاتمی، س.م.ج. فلاح م.ح. (۱۳۸۹). جایگاه آموزش پایداری در معماری و ساختمان، صفه، ۵۰: ۲۱-۳۴.

لقایی، ح.ع. محمدزاده‌تیتکانلو، ح. (۱۳۷۸). مقدمه‌ای بر مفهوم توسعه شهری پایدار و نقش برنامه‌ریزی شهری، هنرهای زیبا، ۶ :۳۲-۴۳.

خسروی، م. (۱۳۹۶). نهاد موزه، نگاهی دوباره به برایند کالبد و محتوا، صفه، ۸۰: ۶۰-۴۱.

گلکار،ک. (۱۳۸۰). طراحی شهری پایدار در حاشیه شهرهای کویر شهر، هنرهای زیبا، ۸: ۴۷ .

گرجی مهلبانی، ی. (۱۳۸۹). معماری پایدار و نقد آن در حوزه محیط‌زیست. معماری و شهرسازی ایران، ۱(۱).

عباسزادگان، م. (۱۳۸۴). ابعاد اجتماعی روانشناختی فضاهای شهری، علم مهندسی. ۱(۱۶): ۶۹-۸۴.

زاهدی، م. حاجی‌ها، ب. خیام‌باشی، م. (۱۳۸۷). موزه، موزه‌داری و موزه‌ها، اصفهان، نشر چهارباغ، چاپ اول.

مفیدی نیستانی، م. فرحزا، ن. (۱۳۹۷). بازخوانی کیفیت فضایی و عملکرد موزه آن یزد از منظر کاربران، اقلیم گرم و خشک، ۶(۷): ۸۴-۶۷.

حکمت، م. پرتوی، پ. (۱۴۰۰). خوانش تجربه زیسته بازدیدکننده موزه در مکان مقدس (مورد پژوهی؛ موزه های حرم مطهر رضوی). پژوهشنامه خراسان بزرگ، ۱۱(۴۲): ۶۳-۸۴.

گروه نویسندگان (۱۳۸۷). دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، نسخه اینترنتی، جلد اول تا سوم، قابل دسترسی در پایگاه مجازی http://www.imo.org.ir/portal/Home .

تقی‌زاده،ک. (۱۳۹۰). توسعه پایدار، معماری پایدار و صنعت ساختمان، مقاله اینترنتی، پایگاه مجازی انجمن مفاخر معماری ایران، قابل دسترسی در پایگاه مجازی http://www.ammi.ir.

کثیری، م. (۱۳۹۱). ضرورت تأسیس موزه تاریخ پزشکی اصفهان، مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی، ۵(۵): ۷۰-۷۲.

صفی‌پور، ا. ملازاده ناظم، ل. (۱۴۰۳). شناخت و بررسی استانداردهای فراداده ای در موزه ها (با تأکید بر موزه های ایران). بنیان هنر جستارهای موزه داری، مرمت، باستان شناسی و تاریخ هنر، ۲(۱): ۱۳۳-۱۸۳.

حیدری، ف. (۱۳۸۹). نگاهی به تیپولوژی موزه ها از ارگ سلطنتی تا موزه های سلطنتی. گردشگری، -(۲۵)، ۸۰-۸۳.

یوسفی، ف. نبی‌پور، ا. رییسی، ع.ا. اسدی، م. (۱۳۹۴). ضرورت ایجاد موزه سلامت، طب جنوب، ۱۸(۵): ۱۰۹۰-۱۱۰۲

طالبیان، ن. آتشی، م. نبی‌زاده، س. یوسفی، ک. (۱۳۹۵). موزه، کتابکده کسری. چاپ ششم.

صالحی، م. (۱۴۰۰). موزه، بال نو. چاپ اول.

نیومن، د. (۱۳۸۷). استانداردهای برنامه‌ریزی و طراحی شهری؛ جلد چهارم: مکانها و مکان‌سازی، انجمن شهرسازی آمریکا، مترجم: ساسان صالحی میلانی، جامعه مهندسین مشاور ایران.

نفیسی، ن.د. (۱۳۹۰). موزه‌داری. سمت، چاپ ششم.

Museum renamed. (2009). Northern Territory News. 29 July 2009. Retrieved 29 July 2009.

Timo T. (2004). Economic value of a local museum: Factors of willingness-to-pay. Journal of Socio-Economics, Volume 33, Issue 2, pages 229–240, April 2004. doi:10.1016/j.socec.2003.12.012

Bernard L. Sharp, W. (1805–1896). Oxford Dictionary of National Biography, Oxford University Press, Sept 2004; online edn, Oct 2005 accessed 22 May 2010

UNESCO (2004). The Roles of Museums in Safeguarding Intangible Cultural Heritage. (UNESCO Convention, October 2003), Position Paper for the Expert Meeting, April 5 – 7. http://www.unesco.org

https://www.britannica.com

http://www.ldoceonline.com/dictionary/museum

http://www.malvernmuseum.co.uk/

http://en.wikipedia.org/wiki/German_Salt_Museum

http://en.wikipedia.org/wiki/German_Clock_Museum

http://en.wikipedia.org/wiki/Kavarna#Town_Museum

http://en.wikipedia.org/wiki/City_and_Territory_Museum

http://www.chardmuseum.co.uk

http://otleymuseum.org

http://otleymuseum.org/photo-gallery/4536169532

http://www.florencemuseum.org/our-story/

http://en.wikipedia.org/wiki/Florence,_South_Carolina

در حال انتشار

The role of local and specialized museums in Iranian urban development with a sustainability approach

Abstract:

Protection, introduction and research on the local characteristics of cities through local and specialized museums can be considered as one of the ways of tourism development and sustainability. Local and specialized museums represent and chart the culture of a city or a region and can be used to record and protect valuable elements and phenomena of that city or region. This type of attitude towards the museum and local characteristics is beyond the modernist views and the mere display of objects. In the small towns of our country; they have valuable social and cultural components, especially valuable national and religious rituals and customs that are on the verge of being weakened, forgotten and destroyed. Therefore, by raising the issue that the developments of the present age; It threatens the sustainability of the native characteristics of the cities. As well as the importance of tourism in promoting the sustainability of cities, it can be said that local and specialized museums can be useful in this regard and be a suitable platform for applying and realizing this method. The purpose of this research is to study the role of local museums in the social, cultural and economic sustainability of small towns, to investigate existing issues, to identify the capabilities of local and specialized museums, and to provide solutions related to the sustainability of small towns. This research first by studying the records of the subject and studying the role of museums in the sustainability of cities; the ability of local and specialized museums in the sustainability of small cities is studied and finally, proposed solutions are presented in this regard. This article, while emphasizing the development of the city based on local characteristics and capabilities, and the need to think about the fading away of local components, considers local and specialized museums useful and effective in this regard, and recommends its use in small towns. to do local museums; In addition to the role of protecting and exhibiting unique local phenomena, as a point of reference for attracting tourists, introducing, protecting and researching traditional and attractive methods of producing products; It will be agriculture and animal husbandry, local livelihood, etc. These museums, with a more comprehensive view from the modernist point of view of displaying objects, can be one of the main centers of small cities in the protection, introduction, display and research related to the mentioned cities in their cultural, social and economic dimensions.

Keywords: local museums, specialized museums, sustainable development, planning, sustainability, urban tourism.